

216827

40.

EMLEKBESZÉD

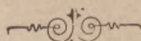
MÁRCZIUS TIZENÖTÖDIKÉRE.

IRTA

ÉS A KOLOZSVÁRI EV. REF. COLLEGIUM 1899.
MÁRCZIUS 15-IKI ÜNNEPÉLYEN ELŐADTA

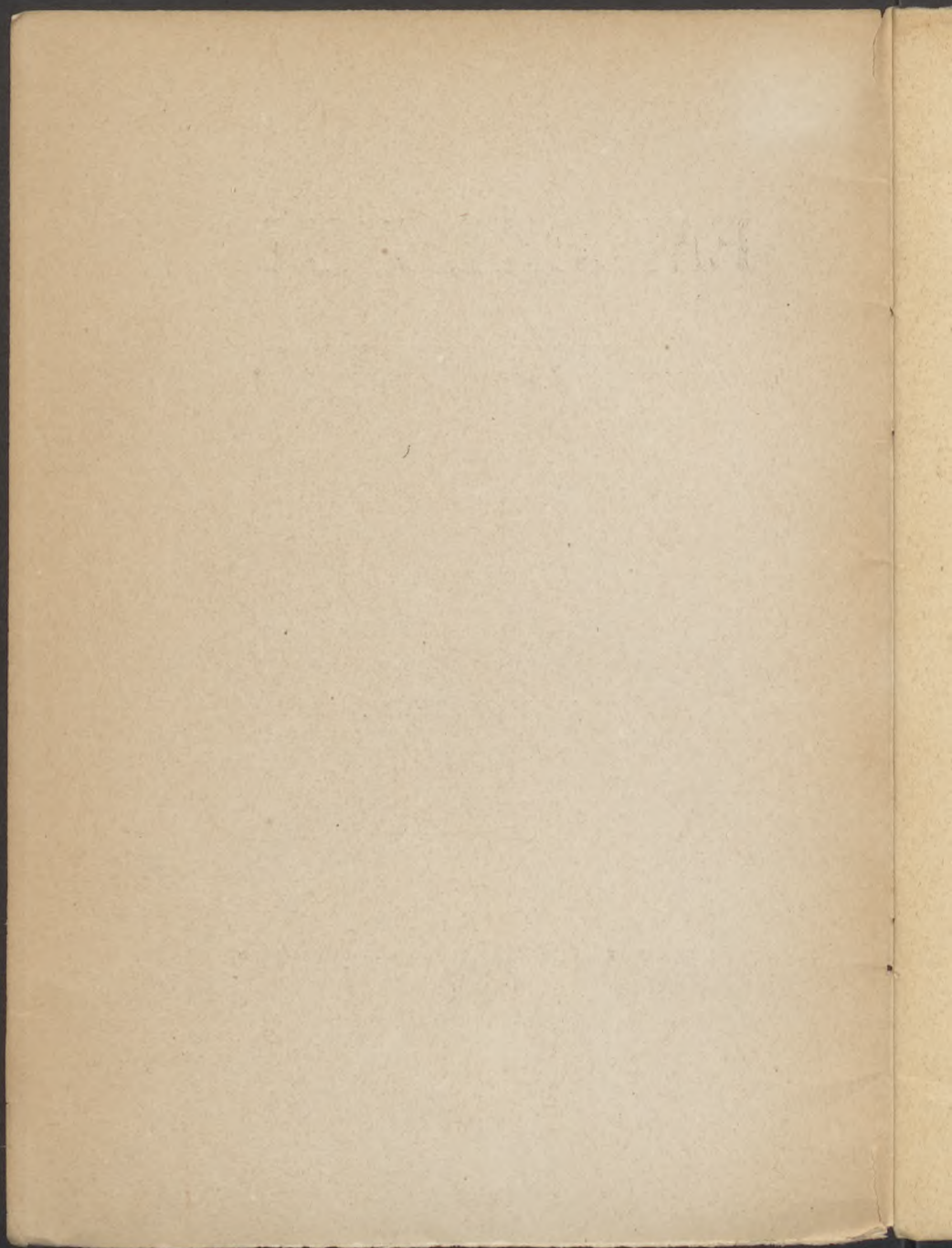
PÉTERFI TIBOR.

KOLOZSVÁR

NYOMATOTT GOMBOS FERENCZ »LYCEUM«-NYOMDÁJÁBAN.

1899

EMLÉKBESZÉD

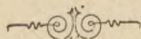
MÁRCZIUS TIZENÖTÖDIKÉRE.

IRTA

ÉS A KOLOZSVÁRI EV. REF. COLLEGIUM 1899.
MÁRCZIUS 15-IKI ÜNNEPÉLYÉN ELŐADTA

PÉTERFI TIBOR.

KOLOZSVÁR

NYOMATOTT GOMBOS FERENCZ »LYCEUM«-NYOMDÁJÁBAN.

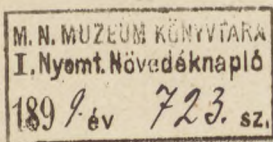
1899

Hung. k.
4570 e/

Jelige: «Ne bántsát a magyart!»

216827

Légy üdvözölve Márczius idusa, szabadságunk dicső ünnepnapja, légy üdvözölve!

Ismét elérkeztél mihozzánk, hogy emlékeztess a múltak dicső tetteire s buzdítsd a nemes küzdelemre az utódokat.

Hisz az a tavaszi szél, mely téged elhozott, rég porladóknak szellemét hozá, az a napsugár, mely mostan beragyog, régi dicsőség szép napjainak ragyogása. Leheleted, melyre a szabadság vérpiros rózsái teremtek, oly csodás éneket zsong most a szabadságról.

Szinte hallom a magyar Tyrteus lángszavát, a harci zajt, a kardok csattogását; feltárja előttem a múlt ragyogását, feltárja a csüggedés siri dermedését. Meg-

elevenedik szemeim előtt a régi kép : hős ifjak és törvényhozó öregek sora ; szellemeik itt lebegnek körülöttem, fülembbe dörg Kossuthnak ertzes hangja s meghatottság fog el engem, a késő unokát, mikor azokról a dicső napokról és eszmékről beszélni készülök.

Egy félszázad mult el azóta !

Tavasza volt akkor is, a szabadság szép, szent tavasza. Ah ! szabadság illatozott a virágok kelyhében, az szólt a mádár dalában, arról csevegtek a gyors patak habjai ; szabadság lengett a szellőben, az süvöltött a szélviharban, arról bömbölt a fergeteg is.

Mindenütt ott volt a szabadság : a :légben, a földön, mindenütt a természetben, csak a magyar kezén csörgött a rabbilincs.

Rabok voltunk, Ausztriának és az önkénynek rabjai !

S mig kezünkön a császárság átkos rabláncza égett, míg megfosztva minden

erőnktől és hatalmunktól, jogainkat próbáltuk megvédeni az abszolutizmus támadásai ellenében, addig az ország belsejében átkos rendi különbségek apasztották a szegény haza lassanként fogyó erejét a tölgyet, mely büszkén daczolt az éjszaki szelekkel az egyenetlenség rút férgei készültek porba dönteni.

Minden magyar érezte ekkor, hogy a hazát most meg kell menteni, hogy ez állapotokon változtatni kell, a honfisziveken csak a hon boldogítása feküdt és csak alkalomra vártak, mikor merészen meglehessen ragadni a sors tengelyét, mikor döntő lökést lehessen adni a törvényhozás lassú működésének, mikor lerázhatják magukról a gyűlölt rabigát s szabad legyen ismét a magyar.

Csak azt a napot várta a magyar nemzet, hogy a tett mezejére lépjen, melynek lehelete is elfujja az önkény sötét árnyait, melynek napsugarában a szabadság istene ragyog, ki letöri a rabbilincseket s lángra gyújt minden férfiszívet.

És ez a nap is elérkezett.

Elérteztél a márcziusi szelek szárnyain szabadságunk dicső ünnepnapja, Márczius Tizenötödike!

A forradalom vihara, mely bezúgja a vén Európát, melynek érintése megrázta az absolutismus korhadtt épületét, elhozott téged mihozzánk is, hogy újjácbredésünk szép születésnapja legyél.

Szabad leheleted, szabadságot lehelt, ragyogó napsugarad szabadságra gyújtott, érintésedre kivirúlt a szabadság piros rózsafája s feltűnt az égen a magyar szabadság fénylő csillaga.

Fennt ragyogott e csillag és vezetett; vezette a talpraállt, fegyvert ragadott magyar népet, hogy vessen véget a habozásnak, ölelkezzék össze Erdélylyel s törje szét rabbilincseit.

Óh, mi dicső volt ez újjászülés, mily lelkesedés szállja meg lelkemet reád gondolva Márczius szép 15-ikéje!

Mintha látnálak, nemes márcziusi

ifjak, a mint előre viszitek a tricolort, ajkatokon a szabadság, egyenlőség, testvériség isteni szózatával s utánatok a szabadságszomjas tömeg rohan, hogy szomját az isteni itallal elolthassa.

Hallom Petőfy hangodat, a mint lángelked szülöttjét elharsogod s egy nemzet kiáltja utánnad: «Esküszünk, hogy rabok többé nem leszünk!»

Látom a szabad sajtó első szülöttjét, a tizenkét pontot, ott viszi a nép a kiszabadított status foglyot, Táncsicsot.

Szinte hallom a nép ujongását, érzem a diadalmámort s a kivívott szabadság édes érzetét.

. . . De most komor kép tűnik fel egyszerre szemeim elé.

— Hová vezettél hát ragyogó mártiusi csillag?

Mint egy alvilági hang hangzik fülembe a vad oláhok, szerbek és horvátok bestiális ordítása s szívszaggatóan az áldozatok jajszava és halálhörgése.

Látom a hétfelől megtámadott hazát s a kamarilla undok cselszövéseit.

De egyszerre láng-kép csap elé, hogy szinte fáj a gyenge emberszemnek abba bele tekinteni. Nem mindennapi tünemény, herosi idők ragyogó korszaka ez. Fél-istenek fénylő alakjai tűnnek elé a mint rohannak, hogy megmentsek a hazát s a zászlókon keleti szél lengeti büszkén: »Szabadság és Testvériség!«

Már látom a honvéd dicső alakját, hallom a puskaropogást, a kard csattogást, az ágyuk dörgését, a mint halált osztogatva hirdetik, hogy: »Ne merd bántani a magyart!«

Szemeim elé tűnnek az ellenség futo csapatai s a diadalmas honvédek zászlaji; sorra látom a szolnoki, branyiszkói, isaszegi, váczai dicső csatákat, Buda bevételét s ott vagyok veletek vitéz honvédek, a mint a dicsőség tetőpontján, virág-esőben, diadalban Kossuth apánkkal az élén a szabad és újra magyar Budapestre vonultok.

Oh légy hát áldva Mártius Idusa, ki a teljes diadalra vezettél, hiszen a te csillagod, a szabadság csillaga ragyogott a honvédek feje felett, az csillogott a szuronyok hegyein, az csókolt diadalt a Szűz lobogókra!

De hah! ismét rémképeket látok! Fénylő csillag hová tűnsz el szemeim elől?

— Mint a dermesztő éjszakai szél, melynek lehelletére lefagyva hervad el a virág, zúdul rá éjszak árnya a verőfényes magyar szabadságra; és jaj, a vad kozák-ló patája letiporta a magyar szabadság viruló virágát.

A honvéd, a diadalmas honvéd, kifáradva, elcsüggedve küzd; a kétségbeesés, a reménytelenség ott ül már minden arczon s a csüggedt legénység élén büszke, pártoskodó vezérek állanak.

Ah, könny gyűl szemembe, ha rád gondolok szegény, szerencsétlen hazám!

Mint egyik rém a másik után, megjelennek a vesztett csaták képei, a szétzüllés s a rémület sötét, ijesztő alakjai

És aztán . . . ?

Egy néma zokogás, egy kétségbeesett, égre kiáltó fájdalom kiáltás hangzik a fülembbe, a levert, megalázott nemzet jajkiáltása az.

Oh Világos, színhelye mély gyaláztunknak, a magyar szabadság csillagának temetője lettél? Eltemetted-e örökre, hogy soha többé ne ragyogjon sugaraival fejünk felett?

Igen. Sötét csillagtalan éjszaka következett.

Nem volt már semmi fény, csak egy-egy felvillanó puskatűz vetett olykor szomorú világosságot, jelezve, hogy a nemzeti ügy egy-egy nemes alakja áldozott életével elveiért. Megcsörrentek ismét a bilincsek és akasztófák kalapálásának lár-mája hangzott az éjszakába. Az önkény átvette birodalmát.

Mint fáj az alig beheggedt sebeket feltépni s visszaemlékezni rád Arad, ha-

zánk Golgothája! Mint fáj felemlíteni az áldozatok s a titkon bujdosók neveit!

Majd undor fog el a bresciai hyena s a Bach-huszárok korszakára gondolva vissza, a mikor tiltva volt a szabad tett, a szabad szó, a szabad gondolat is.

. . . És keserű könnyek törnek elő, megsíratni a megdermedt, talán megfagyott, szegény, árva Magyarországot.

Márcziusi szép szabadság csillaga, hát azért keltél fel, azért ráztál fel alélt-ságunkból, azért vezettél mesés küzdelmeken keresztül, hogy szabadságunkat, önállóságunkat veszelve, szegényen, nyomorultul Ausztria rabszolgái legyünk?

Ó fényes égi test, letüntél hát örökre? De nem, nem tűnt, nem tűnhetett le az. Űstökös volt, mely visszatért új fényt, új szabadságot hozva a szűkölködőknek.

A sötét éjt lassankint szürkület váltotta fel, majd egy szebb jövőnek rózsás hajnala.

A csillag, mely a szabadság kivívá-

sában a lágszavú szónok felett ragyogott, vezette most a haza bölcsét az alkotmány megmentésében és mikor Szt István koronája az új király homlokát érinté, ott ragyogott teljes fényében annak feje felett.

Mert nem tűnhetett le a magyar szabadság csillaga soha! Ott ragyogott, ott fénylett a diadal közepett, ott világított a kétségbeesés éjszakáján s ott fénylik most is a jó király feje felett s vezeti népe boldogítására.

Az eszmék, melyek Mártius Idusán feltűntek, velünk voltak, szívünkhez forrtak, vezettek diadalra, bátorságot nyújtottak a csüggedésben; önállóságunk és boldogulásunk biztos támaszai voltak s vezettek a szabadság és alkotmányosság Kanaánja felé.

Légy hát ezért üdvözölve újjászületésünk dicső ünnepnapja, szép Mártius Tizenötödike!

Félszázad után csodálattal és lelkesedéssel tekint vissza reád az utókor,

mint a márcziusi szabad eszmék születésnapjára.

Te pedig, oh ragyogó csillag, szabadságunk fényes csillaga, ragyogj felettünk is, vezess minket is, ifjakat, a nemes küzdelembe, a diadalra, hogy dicső eszmékért küzdve mozdítsuk elő a hon boldogítását; ti félistenek ragyogó alakjai lebegjetek körülöttünk, búzdítsatok, tanítsatok a szépért lelkesülni, hogy egyetlen gondolatunk a haza boldogítása legyen s ajkainkon csak e kiáltás hangozzék: „*Éljen a haza s a magyar szabadság!*“

